

Slovenski dom

Štev. 36

V Ljubljani, v ponedeljek, 15. februarja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključno pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega izvora Unione Pubblicità Italiana & A. Milano

Uredništvo in urednik: Kopitarjeva & Ljubljana
Redazione Amministrazione Kopitarjeva & Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provintenza Italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana & A. Milano

Vojno poročilo št. 995 Krajevni napadi v Tuniziji odbiti

Na tunizijskem vojnem področju sta bila odbita dva krajevna napada. Osnovno letalstvo je v boju uničilo dve nasprotnikovi letali.

Z nastopom v zadnjih štirih dneh se tri naša letala niso vrnila v oporišče.

Angliška letala so bombardirala Crotone ter zadelala otroško zavetišče »Regina Margherita« in številna civilna poslopja. Poročajo o treh mrtvih in 15 ranjenih med prebivalstvom.

Nasprotnikova letala so včeraj s strojnimi obstrlevala potniške vlade v Kalabriji in Siciliji. Vsega skupaj so ugotovili enega mrtvega in nekaj ranjenih. Eno izmed napadajočih letal je bilo sestreljenih blizu Paccchina (Sirakusa).

Neuspešni sovjetski napadi pri Novorosijsku in ob Kubanu

Krvave sovjetske izgube pri Harkovu in pri Kursku — Samo včeraj so Sovjeti izgubili 129 oklepnikov V severni Afriki krajevne praske — Letalski napad na Bengazi in na tripolitansko-tuniško obmejno ozemlje

Hitlerjev glavni stan, 15. januarja. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Krajevni napadi, ki jih je izvedel nasprotnik po silni topniški pripravi južno od Novorosijska in na področju spodnjega Kubana, niso imeli uspeha. Strmoglavci so obstrlevali postojanke in zbirališča sovjetskih čet ob obali južno od Novorosijska, pri prevozne ladje na morju pred tem mestom, pri čemer so prizadeli nasprotniku hude izgube ljudi, blaga in orožja.

Medtem ko ob spodnjem Donu in Doncu ni prišlo do bistvenega bojnega delovanja, se je ob srednjem Doncu povečal pritisk nasprotnika. Od-

delek sovjetske konjenice, ki je prodr v nemško zaledje, je bil prestražen in zapleten v borbo. Motorizirane in oklepne sile kopne vojske in oddelkov SS so prodirle kljub hudemu odporu močnih sovjetskih sil, ki jih je podpiralo tudi oklepno orožje, globoko v zaledje, ki ga je zasedel nasprotnik. Pri tem so po uničenju 35 oklepnikov uničili večji sovjetski oddelek in prerezale sovjetske zveze z zaledjem.

Vzhodno in severovzhodno od Harkova so bili s takojšnjimi odločilnimi protisilami tudi večji odbiti močni sovjetski napadi. Nad 4000 mrtvih boljševikov pokriva bojišče. 20 sovjetskih vozil je običajno uničenih pred nemškimi postojankami.

Nasprotnik je na prostoru severno od Kurska ponovil kljub snežnim viharjem svoje napade, ki pa so bili krvavo zavrnjeni. Sovjetske sile, ki so na nekaterih mestih prodrle, so bile uničene.

Na bojišču med Volhovom in Ladoškim jezero ter pred Leningradom so se močni sovjetski napadi z veliko pomočjo oklepnikov izjalovili deloma v borbah moža proti možu. Uničenih je bilo 49 oklepnikov.

V večerajšnjih bojih je nasprotnik na vzhodnem bojišču izgubil skupno 129 oklepnikov.

Pehotna divizija, ki je bila z izpostavljenega oporišča umaknjena, je mogla po devetih dnevih težkih borb pod zlednim vodstvom divizijskega poveljnika generalnega majorja Postela uničiti močne sovjetske sile in potem doseči nemške črte.

V Severni Afriki je bilo samo bojno delovanje krajevne pomena. Letalstvo je z uspehom napadalo cilje v pristanišču Bengazi ter zavezniške skupine sil na tripolitansko-tuniškem obmejnem področju.

Pri dnevnih in nočnih napadih angleškega letalstva na nekatere kraje ob obali zasedenega zahodnega ozemlja je izgubil nasprotnik po dosedanjih vseh deset letal. Posamezne in slepo odvržene bombe v zahodni Nemčiji so povzročile neznatne izgube med prebivalstvom.

Po dnevnem napadu nemških letal na pristaniško mesto v južni Angliji so nemška brza bojna letala preteklo noč napadla vojno pristanišče Plymouth s številnimi rušilnimi in zažigalnimi bombami. V pristaniških napravah in oskrbovalnih obratih so bila povzročena razdejavanja.

Prvi dan civilne mobilizacije v Nemčiji

Berlin, 15. februarja. s. Prvi dan civilne mobilizacije so se nemške ženske kar vsipale v naborne urade. Nešteto je žensk, ki so že sicer prekoračile starostno mejo, določeno na 45 let, pa so se prostovoljno oglasile. Od 45 milijonov žensk v Nemčiji jih ima samo 9 milijonov kak poklic. Za nabor v vojno industrijo bodo upoštevali osebno usposobljenost vsake ženske z odpravo nekorištnih industrij bo mogoče dobiti novih sil za vojsko.

Odmevi zaradi razbitega Ljeninovega kipa v Londonu

Rim, 15. februarja. s. Poškodba Leninovega kipa, postavljenega v londonskem okraju Finnsbury 4. februarja, je rodila nove posledice. Po protestnem nastopu sovjetskega veleposlanika, po razpravi v spodnji zbornici in po objavi notranjega ministra Morrisona, da bo izvedel temeljito preiskavo, se je sešel občni odbor okraja Finnsbury na svezredno sejo, da bi razpravljal o pripetljaju. Za zaključek se je ta odbor sprejel spomenico, v kateri izraža svoje zgražanje nad dejanjem, ki so ga fašisti zagrešili nad Leninovim kipom. Britanska ustrežljivost do boljševiškega zaveznika sliči že kar hlapčevski vdinjanosti.

Omejevalni ukrepi v romunski prestolnici

Bukarešta, 15. februarja. s. Vojaško poveljstvo romunske prestolnice je odredilo, da se morajo s 13. februarjem vsi javni lokali vseh vrst zapirati ob 23. promet po ulicah pa da mora prenehati popolnoma. Z istim, torej z današnjim dnem je prepovedano pošiljati pisma in navadne dopisnice v tujino. Odslej bodo iz Romunije smeli pošiljati v tujino le priporočena pisma in dopisnice.

Težave v ameriški industriji

Buenos Aires, 15. februarja. s. Kakor poročajo iz Washingtona, je ameriška vlada v velikih skrbih, ker se delo v raznih industrijah vedno bolj zavlačuje. Delavci namreč kar redno izostajajo od dela vsaj en dan na teden zaradi boleznih. Ta razvada se je nadaljevala bolj razpasla. Zato so moralna vlada in voditelji delavskih združenj preteklo soboto posvariti delavce, naj opustijo tako škodljivo ravnanje v vojni izdelavi. Tudi Philip Murray, predsednik odbora industrijskih organizacij, je vsem svojim ljudem postal pismo, v katerem jih vzpodbuja, naj kolikor mogoče omejijo odsotnost delavcev. Medtem pa so voditelji rudarskih združenj izjavili, da bodo do 31. marca delali po dosedanjih pogojih, tega dne pa da izgubi skupna delavska pogodba veljavo. Potem bodo morali delavcem zvišati plače za dva dolarja na dan.

Vesti 15. februarja

Jeponski ekspedicijski zbor je v letu 1942 ujel na kitajskem ozemlju 124.000 Kitajcev. Razen tega pa so imeli Kitajci 260.000 mrtvih. Japonci so uničili Kitajcem 109 letal, medtem ko izguba 16 letal še ni potrjena.

Na več let zapora so švedske oblasti v Goteborgu obsodile štiri tuje državljane zaradi vohunstva.

Angliška admiraliteta sporoča izgubo podmornice »P 40«, ki je bila srednje velika in zgrajena leta 1941.

Mnogi ameriški faštniki, piše »Times«, v Londonu ne morejo najti primerno udobnih stanovanj in da se zato vračajo domov. Če ne bodo našli zanje dobrih stanovanj, se ne bodo hoteli vojskovati. Tudi drugi listi pišejo, da je to huda ovira v skupnih anglosaskih vojnih naporih.

V Angliji nimajo več čevljev. Ministrstvo za trgovino je izdalo priročnik z navodili, kako je treba varovati čevlje. V njem priporoča, naj vsakdo pazi na svoje čevlje in si jih da hitro popraviti, preden bi bili docela nerabni.

Bolgarska vlada vlada je izdala odlok, po katerem bo vso letošnjo letino bombaža zaplenila država. Pridelovalci bodo morali bombaž oddati najkasneje do 1. aprila.

Iz Solije poročajo, da je vlada določila nove diplomatske zastopnike: ravnatelj za tisk Nikolajev je imenovan za poslanika v Stockholmu; načelnik protokola v zunanem ministrstvu Belinov za poslanika v Bratislavi; poslanski svetnik Copov za generalnega konzula v Tirani, namesto Silivenskega, ki je bil prestavljen v Prago. Podtajnik bolgarskega poslanstva v Rimu pa je bil imenovan za generalnega konzula v Parizu.

General Galbiati govori fašistovskim miličnikom v Bologni

»Kjer koli bije italijansko srce, tam je mesto za boje«

Bologna, 15. februarja. s. Črne srcaje 10. legije so v stranjenih vrstah korakale mimo načelnika glavnega stana in podale ponosno sliko o svoji strjenosti, izurjenosti in vdanosti General Galbiati je v spremstvu poveljnika četrtega pasu črnih srcaj in vseh oblastnikov začel obisk s tem, da je izkazal čast v vojni padlim, ki počivajo v grobnici cerkve sv. Stefana in tistim, ki so padli za revolucijo in so pokopani v svetišču fašistovskega doma. Položil je na grobove vence.

Iz fašističnega doma je odšel na trg Vittorio Emanuele, kjer so se bile medtem razvrstile čete. General Galbiati si je ogledal oddelke, nato pa se je začel mimohod. Nato je miličniški kaplan blagoslovil bojne prapore, ki jih je bil daroval načelnik glavnega stana novo urejenim oddelkom. Potem je general Galbiati izročil 34 odlikovanj za vojaško hrabrost junakim pohabljencem in sorodnikom legionarjev, ki so padli pri izpolnjevanju svojih dolžnosti. Ko je bilo razdeljevanje končano, je general Galbiati naslovil na oddelke ognjevitve vzpodbudne besede. Med drugim je rekel:

Značilno je, da se je na tem trgu zbralo toliko izbranih oddelkov črnih srcaj, navzlic temu, da je vsa milica vprežena v hudo vojno. Na bučna besedičenja nasprotnikov bomo mi odgovorili z dejanji: Kjer koli bije italijansko srce, tam je mesto za boje, in sleherna italijanska hiša bo postala trdnjava zavesti. Ni dvoma, da bomo nasprotnika podrli. Milica predstavlja s svojim vojnim duhom vrolo fašizma, da bo domovino popeljal do zmagе.

Besede generala Galbiatija so sprožile živahno odobravanje med legionarji, ki so ponovno vzklicali Duceju in tako izražali svojo gorečo, nezlomljivo vero. Na koncu so zapeli vojne pesmi in himno revolucije.

Prireditev se je končala s pozdravom Duceja, katerega je ukazal eksc. Galbiati. Po zaključku je odšel general Galbiati v palačo Daccursio, kjer je izkazal dolžno čast fašističnemu mučniku Juliju Giordanu in položil sopek rož na mestu, kjer je dal svojo žrtv. Potem je Galbiati v navzočnosti prefekta, zveznega tajnika, poveljnika ozemelske obrambe, imel zbor 1300 častnikov četrtega pasu črnih srcaj, ki se udeležujejo na različnih življenjsko važnih in pridelovalnih teriških javnega življenja.

nja v Emiliji in Romagni. »Vsi naporci,« je dejal general, »morajo stremeti za dosego edinega cilja: zmagе.« Ko je dal temeljita navodila za delo, je zaključil: »Vi boste že znali ohraniti domoljubnega in vojaškega duha pri svojem moštvu.« Ko je bilo poročilo končano med glasnimi vzkliki na naslov Duceja, je general Galbiati pregledal protiletalsko baterijo in tam tudi skupaj z vojniki obedoval. Popoldne je Galbiati odpoval v Cividale pregledat zavod za sinove črnih srcaj, ki so padli v vojni, in da bi s tem otrokom pokazal stalno skrb, ki jo zanje čuti Duce.

Letalsko strahovanje in vzhodno bojišče ne moreta omajati trdnega Mussolinijevega naroda

Berlin, 15. februarja. s. »Berliner Zeitung am Mittag« je objavil članek svojega dopisnika, v katerem je psec orisal splošen okvir današnjega položaja v Italiji v zvezi z zadnjimi političnimi in vojaškimi dogodki. Clankar pravi, da je italijansko čustvovanje vse prej ko omajano, volja do odpora in do zmagе v Italiji ni niti najmanj oslabiljena, kakor so pričakovali nasprotniki Osi. Po podnebnju in po letnem času zima še ni v kraju, dodaja pisec, toda v pogledu vojaškega gospodarstva je že premagana, in sicer z boljšim uspehom, kakor bi sploh kdo mogel pričakovati. Velikanski boj, ki se bje na vzhodnem bojišču, italijanskega naroda ne vznemirja, marveč ga navdihuje z novo vero in novo silo ter z zavestno in železno voljo do zmagе, s tisto voljo, ki so jo tako veličastno izpričali italijanski bojevniki na protiboljševiškem bojišču.

Niti angleško in ameriško letalsko strahovanje italijanskih množic ni pretreslo in potlačilo, nasprotno: o njih se je samo vzbudilo še večje sovraštvo do nasprotnikov. Dejstva so jasno postavila na laž vsa strupena sovražnikova natolečevanja. List zaključuje, da je Mussolinijev narod kljub žrt-

vam in udarcem, s katerimi usoda često preskuša narodovo trdnost, zvest svojemu voditelju ter se bo odločno branil in boril do gotove končne zmagе, o kateri bo prihodnja pomlad prinesla verno poročstvo.

Izmenjava poslov med poprejšnjo in novo albansko vlado

Tirana, 15. februarja. s. V ministrskem predsedništvu so vpričlo članov nove in poprejšnje vlade izmenjali posle med eksc. Ekremom Libohovo ter med predsednikom nove albanske vlade eksc. Malikom Bushatijem. Podoben obred je bil nato v vseh ministrstvih v navzočnosti novih in poslavljajočih se ministrov ter visokih uradnikov. Novi predsednik albanske vlade in začasni minister albanske fašistične stranke Malik Bushati se je rodil v Skadru 8. februarja 1890 in izhaja iz plemenite in znane rodbine. Leta 1914. je v Skadru ustanovil narodno zvezo. L. 1919. je vodil list »Popullic in je imel razna mesta v občinskem svetu. Leta 1921 je bil izvoljen za skadrskega poslanca in je ostal poslanec vse do 1936. Od 26. aprila 1939 do decembra 1941 je bil v Veracijevi vladi za notranjega ministra. Zadnje čase je bil minister brez listnice.

Romuni o nujnosti boja proti boljševizmu

Budimpešta, 15. februarja. s. Romunsko časopisje piše o govornih, ki sta ju imela pred nekaj dnevi podpredsednik ministrskega sveta prof. Mihael Antonescu in minister dr. Paul Schmidt o potrebi vojne proti boljševizmu, ter poleg pojasnjevanja razlogov, ki sta jih v svojih govorih navajala omenjena govornika, kliče v spomin tudi mučeništvo romunskega naroda pod boljševiki. V zvezi s tem ravnatelj romunskega lista »Curentul«, da bi razložil upravičenost romunskega sodelovanja v boju proti ruskemu barbarstvu, poudarja, da je bilo samo v Besarabiji v letu 1940-41, ko so gospodovali tam Rusi, bilo odvedenih in pomorjenih nad 90.000 ljudi. »Če smo vse doslej mi Romuni na vzhodnem bojišču povsem izpolnjevali svojo dolžnost,« piše omenjeni list, »bomo s tem bojem nadaljevali tudi v bodoče, da odstranimo smrtno nevarnost, ki nam grozi, in da v veliki meri prispevamo k obrambi evropske omike, krščanstva in latinstva, ki mu pripadamo.

Zahteve po novih omejitvah v Združenih državah

Buenos Aires, 15. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da je predsednik odbora za vojno izdelavo Nelson sporočil vojaški komisiji v senatu, da tovarne, ki izdelujejo vojne potrebščine, ne bodo mogle izdelati vsega blaga, določenega za leto; če ne bodo po vsej državi uveljavili strožjih omejitev. Najprej bodo omejili porabo vseh tkanin iz bombaža in volne. Ameriška jeklarska industrija ne bo mogla izdelati določenega števila topov, letal, oklepnih voz in ladij, ne da bi naravnost škodila koristim ter izdelavi v vsej drugi državni industriji. Nabor 1.890.000 novih delavcev za vojno industrijo bo resno pretresel notranjo fronto, ker bo te delavce treba nujno vzeti iz tovarn, ki delajo za domače potrebe ameriškega ljudstva.

Rooseveltov govor o škodljivih malodušnejših v Združenih državah

Rim, 15. februarja. s. V naslednjem podajamo celotno besedilo dela Rooseveltovega govora, po večernega malodušnejšem v Združenih ameriških državah: »Govoril sem z mnogimi ljudmi iz naše vojske ob obalah in na otokih zahodne polute in ob obali Zahodne Afrike. Mnogo naših vojakov in mornarjev je bilo v skrbih glede položaja na notranjem bojišču. Prejeli so najrazličnejša obvestila. Marsikaj pretiranega jim je prišlo na uho. Imeli so vtis, da se tu preveč ljudi pritožuje, da v domovini vse premalo razumejo stvarnosti sedanje vojne, da delavci groze s stavkami, ki bi zelo zmanjšale storilnost naše vojne industrije, dalje da nekatere skupine poljedelcev hočejo doseči prevelike dobičke in da s tem razblinjajo naše nade glede proizvodnje živil; da mnogo ljudi izraža svoje nezadovoljstvo nad tem, da morajo prenašati prehuda bremena racionalizacije in industrije in zlasti da se pri nas v Washingtonu odigravajo razni politični in strankarski boji zaradi življenjsko malo važnih vprašanj.

Odgovoril sem vsem tem ljudem, da so vse te novice po veliki večini sama gola pretiravanja. Nisem pa mogel zanikati našim vojakom, da je kak brezvesten politikant in kak pustolovec skušal uveljaviti svoje osebne ambicije in pohlepnost nad narodnimi koristmi. Temeljno načelo učinkovitega miru je, zagotoviti ljudem, ki se bore v našem boju, da bodo po svoji vrnitvi v domovini našli dovolj trdno in dovolj pravično gospodarstvo, da bodo lahko dobili zaposlitev vsi tisti, ki bodo hoteli delati. Prepričan sem, da bodo zasebna podjetja lahko dajala največ takšnih služb. Prepričan sem, da bo poslanska zbornica glasovala za zakone, po katerih bo mogoče doseči to zanesljivo nastavitve. So tudi ljudje, ki pravijo, da mi ne bomo mogli doseči tega in drugih svojih namenov v povojni dobi, čeprav so častni in pametni. Ko sem govoril s temi poklicnimi neverniki, s temi ljudmi, ki neradi kaj verjamejo, sem se spomnil starega izraza v našem jeziku: »zamegljvalci«. Ti ljudje skušajo vedno zavijati nekatere stvari v nekako meglo z namenom, da bi prikriji čisto in

preprosto nekatere resnice. Zdaj ti gospodje skušajo zatemniti bistveno resnico sedanje vojne in hočejo zaviti v meglo sedanost in bodočnost.

Umor bivšega bolgarskega vojnega ministra generala Lukova

Solija, 15. februarja. s. O umoru generala Lukova, do katerega je prišlo predsedničnim, poročajo naslednje podrobnosti: General se je vračal domov v spremstvu hčerke, tedaj pa se mu je približal morilec in čisto od blizu oddal nanj štiri strele. Ko se je prepričal, da je njegova žrtve mrtva, mu je uspelo izmuzniti se. Pri prizoru je bila navzoča samo generalova hčerka, ki zatrjuje, da je morilec nosil avtomobilske naočnike. Brž ko je prišla policija na mesto, je zaprla vso mestno četrt. Nato sta prišla tja notranji in vojni minister. Aretirali so veliko ljudi. General Lukov je bil voditelj legionarskega združenja. Bil je star 56 let in je bil politična osebnost prve vrste. Njegova vojaška pot je bila zelo sijajna in v letih 1935-1938 je bil vojni minister.

Amerika hoče zaslužjevati ves svet

Rim, 15. februarja. s. Gobezdavi marnariški minister Knox vedno bolj odkriva ameriške imperialistične namene. Včeraj je v Washingtonu govoril o letalskih in pomorskih postojankah ob Tšem morju, malo kasneje pa je v Springfieldu zatrjeval, da bo svet po zmagi zaveznikov moral imeti množico zaščitnika, in to bodo seveda Združene države, ki bodo s silnim oročjem in ureditvijo cele kroge postojank okrog sveta izvedla delo za obnovo sveta. Kakor je videti, Knox ni niti s besedico omenil britanske zaveznice, ki bo po zamisli tega ameriškega politika tudi prišla pod ameriško nadzorstvo.

Delo Visokega komisarja za izsušitev Barja

Včeraj zjutraj je Visoki komisar ob navzočnosti inšpektorja za tehnični odsek inž. Farine ter šefa tehničnega oddelka Rueha v vladni palači, predsednika za osuševanje Barja Antona Keržmanca ter člana odbora Jakoba Vidmarja ter Lojzeta Avšiča.

Predsednik je podrobno poročal o delih glede sistemacije kanalov, ki so bila izvedena lansko leto s pomočjo prispevka 230.000 lir, ki ga je svojevčasno dovolil Visoki komisariat ter je predložil program za dela, ki predvidevajo znesek 835 tisoč lir. Zaprošil je, naj bi ta znesek prispeval Visoki komisar, da se bodo dela mogla izvesti.

Eksc. Grazioli je vzel na znanje izvršena dela ter je preučil važno vprašanje izsuševanja. Poudaril je, da je bilo v zadnjih dveh letih potrošeno od strani države ter Visokega komisariata nad 3 milijone, medtem ko so občine podprle delo z zneskom 450.000 lir.

Sporočil je tudi, da se je v preteklem letu izdalo 4.307.500 lir od strani države ter Visokega komisariata za sledeča regulacijska dela:

- Jež na Ljubljani v Ljubljani 1.350.000 lir;
- regulacija Malega grabna v Ljubljani, 900 tisoč lir;
- regulacija Zornice na Vrhniki, 250.000 lir;
- regulacija Tunjice na Vrhniki, 204.000 lir;
- regulacija Gradašnice v Polhovem gradu pri Dobrovi, 220.000 lir;
- regulacija Iške na Igu, 198.500 lir;
- regulacija Podlipščice na Vrhniki, 485.000 lir;
- regulacija Iške, 800.000 lir.

Slovenščina v narečju izgnanih kranjskih židov

Odlitni naš kronist I. Vrhovnik piše v članku v članku »Kapela vseh svetnikov v Ljubljani«, da so bili Židje s Kranjskega izgnani leta 1515. ter da se je njihova sinagoga (v sedanji Židovski ulici) pretvorila v katoliško kapelo. (Po knjigi dr. Gersona Wolfa »Die Juden«, 1883, str. 20, je izgnal cesar Maks Hebrejce s Kranjskega in Koruškega leta 1518, in se ni smel od tega leta do leta 1848, noben Izraelce stalno naseliti v teh deželah.) Iz Radgone, Celja, Slovenske Bistrice, Ptuj in Maribora jih je izgnal isti vladar že leta 1496; vsi ti Judje iz slovenskih dežel so se zatekli na Poljsko (tako menda nekateri iz Gorizije, izgnani leta 1564.). Tam so v zvezi z nemškimi priseljenci-obrniki ustvarili četrti stan, meščanski, ker so bili dotlej Poljaki le plemiči, duhovniki in kmetovalci. Židje so govorili in še govore svoj »mamelošne«, t. j. »materinščino«, ki se imenuje tudi »jidiš«. S tem jezikom so se jeli ukvarjati lingvisti šele v XX. stoletju: Herkan Straek je objavil leta 1916. (pri Hinrichsu v Lipskem) »Jüdisches Wörterbuch«, Matthias Mieses pa leta 1924. (pri Harzu v Berlinu) svojo »Die jüdische Sprache«, Ker prevladuje v tem jeziku nemški element, so skušali filologi ugotoviti, kateri nemški dialekt je izvor jidiša. Nekateri so trdili, da je obrenski, drugi, da je frankfurtski, tretji, da je alemski; Mieses pa se je izrekel za bavarsko-avstrijsko narečje, ki se govore v alpskih deželah Avstrije in na jugovzhodnem Bavarskem. Kar se pa tiče slovanskih besed v jidišu, imajo

Od tega zneska pade na ljubljansko občino prispevek 450.000 lir za dela, ki se nanašajo na ljubljansko ozemlje.

Visoki komisar je tudi sporočil, da je splošni načrt za konec izsuševanja na Barju, ki je zelo velike važnosti za pokrajino, že vzel v program izsuševanja ter predložil ministrstvu za poljedelstvo in gozdo. Izvesti se bo mogel seveda stopnjoma, kajti treba je vedeti, da znaša potrebna vsota nad 80 milijonov lir.

H koncu je Eksc. Grazioli sporočil, da bo Visoki komisariat prispeval 400.000 lir za regulacijska dela pri kanalizaciji, ki jih bo združenje izvršilo v tem letu v skupni dolgotni 83.550 metrov. Predsednik je nato tudi v imenu vseh članov ter prebivalstva izrazil Visokemu komisarju izrazo najbolj žive hvaležnosti.

To kratko sporočilo o velikih prispevkih Visokega komisarja za izboljšanje našega poljedelstva ter splošno za regulacijska dela naše pokrajine nam nudi dovolj pomisleka; koliko razumevanje so našle naše domače potrebe pri italijanskih oblasteh. Kljub vojni in zlasti kljub izjemnemu položaju, se Eksc. Visoki komisar ne neha zanimati za čim uspešnejši razvoj izsuševanja, ki slaga tako bivaštvu Avstrija kakor tudi bivaštvu Jugoslavija vedno zanimarjali. Novica, da bo to leto izsuševanje Barja končno vendarle končano, da vsakemu dovolj misliti in pasti tudi dovolj točen vtis po prizadevanju Visokega komisarja za gospodarski dvig naše pokrajine.

nekateri poljski, druge ruski ali ukrajinski pečat, dosti jih je tudi, ki so lahko izposojenke iz katerega koli slovanskega jezika (n. pr. rak, žaba, potok, jalov, pijavka, smola, žila i. dr.); nekateri pa imajo po mnenju M. Miesesa slovensko lice in so morale biti sprejete v »mamelošne« v Sloveniji pred letom 1515. (pred izgnanstvom). Istega mišljenja je Cv. Rothmüller, ki je poročal v 37.—38. številki zagrebške »Zidovac« dne 14. septembra 1928. o Miesesu ter dodal še nekaj primerov.

Slovenske izposojenke v jidišu naj bi bile: meznik iz mezinke — mezinec (pri Megiserju), vevrka iz slov. veverka, trepičke iz trepet ali trepečem, jada (jeziti, mučiti) iz jadiči, pameljeh iz pomaleh — polagoma; chranka iz brakati (to pa je tudi rusko in poljsko), grabljen iz grabljati (seno, listje), ugerko (kumara) iz ugorka, gombo iz goba; zajec; žedno iz žeden (žejen, pri Ptuj), trostene iz trstén; oskurnojaju iz izkoreninili; vesno (pomlad) iz vesna (to je pa nova pesniška beseda!), brusnica (pri nas mlad naziv), kriwde iz krivda (brusni) i. dr., nadalje razne tvorbe z obrazili -njak, -nik, -nica, -ke, -inke, -ina. Vsakdo vidi, da so nekatere teh besed lahko tudi iz ruščine ali malorusčine. — Daljšemu bivanju med Slovenci in Hrvti pripisuje Mieses tudi rabo raznih složenih glagolov (zlasti s pripomkami).

Če tudi ni vse to slovenskega izvora, vendar je verjetno, da so vzeli izgnani Židje leta 1515. nekatere slovenizme s seboj na Poljsko.

S štajerskega

Novi grobovi. V Mariboru je umrl znan fotograf Ludvik Kieser v starosti 79 let. Truplo so prepeljali v Gradec k upeljavitvi. V Celju je umrla gosa Avrelja Silnikar, v brežiškem okraju pa mlinar in žagar Andrej Pelsche, star 60 let. Na Dobrni je umrl dolgoletni zdravnik odtodnega zdravnišča dr. Ferdinand Trenz, bil je zelo dobro znan v naših zdravniških krogih, kakor tudi med ženskim svetom, ki je kdaj iskal zdravstvene pomoči na Dobrni. V Mariboru so umrli delavci sin Janez Škof, 77 letna Ana Ubel, zidarjeva hčerka Erika Vincekovič, kolarjev sin Edvard Janžovec iz Radvanja in delavci sin Peter Koželj iz mariborske okolice, 70 letni zidarji mojster in hišni posestnik Janez Staudinger, 13 letna Marija Leskovar iz Leskoveca, brivčev sin Alfred Spagner, 80 letni Peter Laporšek, nameščenceva hčerka Kolar Viktorija in 78 letni tesar Jože Jarčič s Teznega pri Mariboru, dalje 53 letna zasebnica Ana Matella, 50 letna ključavničarjeva žena Školastika Pavalec, 70 letna kuharica Terezija Zabernik, 41 letni vlakovodja Janez Cebular, 44 letni rudar Urbajš Ludvik, ki so ga prepeljali v Hrastnik, in 69 letna gospodinja Marija Krumpak iz mariborske okolice. V Celju je umrla 37 letna Margareta Kieswetter, ki so jo prepeljali v Sevnico.

Mladina in kino. Mariborski dnevnik opozarja ponovno, da fantje in dekleta izpod 18 let v prav nobenem primeru ne smejo prisostvovati predstav filmov, ki so mladostnikom zabranjeni. Posebej velja opozorilo, da k takim predstavam ne smejo iti tisti mladeniči, ki že imajo vojni list.

Zamolčani Napoleon

Caprara je hotel na te žaljive besede odgovoriti, toda Napoleon mu ni dovolil, ampak ga je prehitel s temile: »Kar koli mislite reči in kar koli bodo ponovili iz Rima, je vse zaman, kajti, ponavljam, moj sklep je nespremenljiv. Ne bom popustil in ne morem popustiti. Podvajte se in čim prej prinesite odgovor, ki bo odločil usodo Rima.«

Caprara in kardinal Spina sta se prestrašila Napoleonovih grožnj, ter prosila vsak zase papeža, naj ugodi, ker sta se bala posledic. Toda papež jima je odgovoril in ju pomiril: »Ko Njegovo Veličanstvo pravi, da Rima in dediščine Cerkve ne bo nikoli več izpuštil, kakor hitro ju bo dobil v roke, mu kaj lahko verjamem in je morda tudi sam prepričan o tem. Toda ponižno odgovarjamo, da si Njegovo Veličanstvo pač po pravici domišlja, da je moč v njegovih rokah, a da vemo, da vlada nad vsakim vladarjem Bog, ki kaznuje vsakega, ki prelomi pravičnost in nedolžnost, in pred katerim se mora ukloniti vsakršna oblast... Naš sklep je nepreklicljiv in nič ga ne bo spremenilo, niti grožnje niti dejanski napad... To je naše mnenje, nekakšna naša oporoka, in če je potrebno, smo jo pripravljene potrditi tudi s svojo krvjo ter jo v primeru preganjanja podkrepiti z besedami božjega Učenika: Blagor jim, ki trpe preganjanje zaradi pravice. Sporočite Njegovemu Veličanstvu naše mnenje v vsem njegovem obsegu!«

Caprara je poslušal papežev ukaz in hotel sporočiti vsebino tega pisma cesarju, toda ta ga ni sprejel. In Napoleon je dobro vedel zakaj: na tihem je že sklenil in je hotel samo posepsiti trenutek, ko bo svoj sklep uresničil.

Novo zemerje in izzivanja.

Dne 22. julija 1807 je Napoleon poslal iz Dresdona troje pismo knezu Evgenju, italijanskemu podkralju. Vsa tri je napisal Napoleon: v prvem je bilo zaupno navodilo za kneza; drugo naj bi poslal pa-

V St. Jurju ob juž. žel. so se zadnji čas poročili: Jože Laubič in Katarina Jesenko, Konrad Perko in Alojzija Anderlüh. V Trzinu je umrla 14 letna Ivana Mansutti, v Črnolici pa 74 letna Jožefa Vodeb.

V Celju so se poročili: Konrad Kunstek in Terezija Terzan, Severin Smrečnik in Zofka Vercelek, Janez Arlič in Stefka Kadunc ter Helmut Chowanetz in Erika Lang-Heinrich.

Z Gorenjskega

V Bohinjski Srednji vasi posluje Kmetijska zadruga, ki ponuja kmetom umetna gnojila, žitno seme, kmetijske stroje, semenski krompir, jedilni krompir, premog, cement in opeko. Zadruga ima lastno pekarijo in trgovino na drobno.

Dovoljenja za nakup kmetijskih strojev. V gorenjskem tedniku je objavljeno opozorilo v vednost vsem interesentom za nove kmetijske stroje, da se morajo po novi naredbi prijavitelj za nakup novega stroja pri pristojnem uradu deželnega svetnika. Prodaja novih strojev na stare dovolilnice je od novega leta dalje razveljavljena.

Poročili so se v Trčici: Janez Germ in Neža Plantan, Jože Pretnar in Marija Bizjak, Vinko Rozman in Urška Zagar. — V Kamni gorici sta se poročila Franc Kralj in Katarina Vošnjak. — V Vodicah so se poročili Miha Hafner in Marija Mohor ter Franc Mohar in Marija Delavec.

Na Jezerskem je priredila ženska organizacija z mladinskimi skupinami popoldnasko prireditev. Krajevni skupinski vodja Varcberger je govoril o pomenu takih prireditev. Žene in dekleta so pe-

pežu, kakor da ga je sestavil in spisal knez sam; tretje pa, poslano Evgenju, naj bi priložilo drugemu kot prilogo, toda tako, da bi se zdelo, kakor da ga je Evgenj na zasebno pobudo in brez cesarjeve vednosti poslal papežu.

V drugem pismu, to se pravi v tistem, ki ga je sestavil Napoleon, ki pa ga je Evgenj poslal papežu kot svoje, so bile med drugim tele grožnje: »Če Vašo Svetost zares prevzema dolžnost in korist vere, pooblastite kardinala nuncija v Parizu in v osmih dneh bo vse urejeno. Kajti če ne boste storili tega, bo papeževanje Vaše Svetosti Cerkvi škodljivo kakor tisto, ko so se za njega odcepile od Cerkve severna Nemčija in Anglija.«

V tretjem pismu, ki ga je Napoleon poslal Evgenju in ki ga je ta, kakor smo že rekli, na videz po lastni pobudi odposlal papežu, so bile še hujše grožnje. Taka je bila na primer: »Le počemu me neki Pij obtožuje pred krščanskim svetom? Me misli morda izobčiti?... To zoprno učenost so si izmislili blazni papeži... Če bo še nadalje motil moje državne posle, morda ni več daleč čas, ko v papežu ne bom priznaval nič drugega kakor rimskega škofa, enakega škofom moje države. Kaj lahko bom svoje posle opravil brez papeža... Zdaj se zadnjikrat ustno pregovarjam z rimskimi farji.«

Temu tretjemu pismu je Evgenj (tudi na Napoleonovo povelje) dodal še tale pripis: »To je zadnje pooblastilo, naj pišem Vaši Svetosti. Poslej ne boste slišali nič več ne o meni ne o mojem cesarju.« Napoleon je v vseh treh pismih ponavljal svojo zahtevo, naj bi papež Angleže izključil ali pregnal s svojega ozemlja ter jih imel za svoje sovražnike.

Tudi to pot je papež odgovoril ponižno, krotko in mirno, toda zvesto in skladno s svojimi načeli.

Slišal smo, da je Napoleon prosil papeža, naj pooblasti kardinala Capraro, pariškega nuncija. Papež je sprejel misel, naj bi imel v Parizu pooblaščenega zastopnika, sodil pa je, da Caprara ni sposoben za to, deloma ker se je bal, kakor smo že namignili, popolnoma preplašiti Napoleonovim grožnjam, deloma pa, ker je bil, kakor je rekel sam papež, ta izvrstni mož prestar, da bi se pomeril s Portalisom, ki je bil »največji govorec na svetu«. Zato je papež za to službo določil kardinala Litto. S tem sklepom je bil zadovoljen tudi francoski poslanik v Rimu, kajti v svojem poročilu svoji vladi je pohvalil Litto, češ da je moder, omikan in zmeren mož, obdarjen z vsemi najprijet-

† Martin Humek

Ljubljana, 15. februarja. Včeraj ob pol petih zjutraj je umrl v Grobarjevi ulici št. 20 višji sadjarski nadzornik gospod Martin Humek. Odlitni slovenski sadjarski strokovnjak ni bil znan samo v naši pokrajini, vpliv njegovega dela se je poznal tudi po vsej naši ožji in širši domovini.

Humek Martin se je rodil 13. januarja 1870 na Raki pri Krškem. Dvoletno je nižjo gimnazijo, nato vstopil na učiteljsko, pozneje pa še obiskoval razne gospodarske tečaje na Dunaju. Dvoletno je deloval v Glessenu. V Ljubljani je služboval od vsega početka svojega udejstvovanja in postal leta 1916. deželni sadjarski nadzornik, štiri leta kasneje pa višji sadjarski nadzornik. V pokoj je vstopil leta 1925.

Njegovo ime bo ostalo globoko zapisano med odlitimi sadjarskimi strokovnjaki. Sodeloval je s svojimi članki v številnih gospodarskih in kmetijskih revijah, zlasti pa je pridno pisal članke o sadjarstvu in čebelarstvu v »Slovenskem sadjarju in vrtnarju«, »Slovenskem čebelarju« in drugih gospodarskih in strokovnih listih. Od leta 1923. je bil urednik »Sadjarja in vrtnarja«, od leta 1920. do 1924. pa je uredil »Slovenskega čebelarja«. Izdal je tudi več samostojnih strokovnih spisov, tako: »Sola in sadjarstvo v zvezi s šolskim vrtom«, »Sadje v gospodinjstvu«, »Sadno vino in sadjevece«, »Breskve in marelice«, »Praktični sadjar«, »Domači vrtni« in druge. Bil je tudi marljiv sodelavec pri naših dnevnih in tednikih, kjer je s svojo visoko strokovno izobrazbo podajal bralcem koristna navodila. Zlasti je pridno sodeloval pri »Domoljubcu«. Vzgojil nam je tudi celo vrsto umnih sadjarjev in sadjarskih strokovnjakov.

Uglednega pokojnika bo vsa slovenska javnost ohranila in lepem spominu, zlasti pa se ga bodo spominjali sadjarji in vrtnarji ter čebelarji, katerim je bil vzoren organizator in predsednik njihovih ustanov. Pokojnika bodo spremlili jutri, v torek, ob treh popoldne iz kapelice sv. Andreja na Zalah na pokopališču k Sv. Križu.

Razveljavitev prejšnjih določb glede natakarskega osebja

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za umestno, da se uredijo delovni pogoji osebja, zaposlenega v gostinskih podjetjih, in po zaslišanju prizadelih sindikalnih združenj, odreja:

1. Določbe odredbe bivšega bana dravske banovine z dne 14. decembra 1940, objavljen v »Službenem listu« kr. banke uprave dravske banovine št. 729-102 iz l. 1940., o minimalnih mezdah osebja v gostinskih podjetjih so razveljavljene glede natakarskega osebja z dnem, ko je stopila v veljavo kolektivna delovna pogodba, sklenjena za to kategorijo dne 22. decembra 1942-XXI.
2. Za druge kategorije v gostinskih podjetjih zaposlovanega osebja, za katere še ni kolektivne delovne pogodbe, ostanejo v veljavi določbe odredbe iz prednjega člena, dokler se zanje ne sklene pogodba.
3. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenem listu« za Ljubljansko pokrajino.

EIAR — Radio Ljubljana

Ponedeljek, 15. februarja, 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanski. — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensčini. — 13.12 Glasba in pesmi, vodi dirigent Segurini. — 14.00 Poročila v italijanski. — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec; glasba za godalni orkester. — 14.40 Pisana glasba. 15.00 Poročila v slovensčini. — 17.00 Napoved časa, poročila v italijanski. — 17.15 Koncert kmečkega tria — 17.35 Kvarter »Gigliot«. — 19.00 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. — 19.30 Poročila v slovensčini. — 19.45 Opretna glasba. 20.00 Napoved časa, poročila v italijanski. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini. — 20.30 Simfonično-vokalni koncert vodi dirigent Berrettoni, sodelujeta sonranistka Lina Pagliughi in tenorist F. Merli. — 21.30 Orkestralno glasbo vodi dirigent Petralia. — 21.10 Predavanje v slovensčini. — 22.20 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. — 22.45 Poročila v italijanski.

le pesmi in predvajale razne plesne ob harmoniki. Mladinska skupina je izvedla nekaj igrice.

V Škofji Loki so zadnji čas umrli: Jože Košir, Angela Krek, Egidij Slovač, Janez Cof, Angel Molinaro, Marija Potočnik, Jerica Pintar, Marija Dolinar, Elizabeta Oblak, Pavel Gasser, Marija Kožuh, Marjana Setnikar, Janez Mavri, Andrej Čehar, Bernarda Buh, Valentin Oman, Franc Triler in Marija Bradeško. — Na Trati so umrli: Helena Reven, Anton Eržen in Agata Frelih.

V Poljanah je bil z novim letom postavljen za krajevnega uradnega vodjo Janez Režek. Urad za organizacijo je bil prenešen na gospo Kržišnik.

»Prima linea« št. 15

Izšla je nova številka »Prima linea«, glasila bojevniških fašijev v Ljubljani. Kakor običajno je tednik tudi topot bogato ilustriran in prinaša zanimive članke, med njimi članek »Bollševizem in židovstvo«, dalje članek o šolskem delu po fašističnih smernicah. Poučen je članek o značaju ruske kinematografije. Pestra je stran, posvečena sodelovanju z bojevniki. Novice iz vse pokrajine pa prinaša stran, posvečena delovanju Stranke v Ljubljani in v pokrajini.

Sprememba voznega reda

Počeniš s ponedeljkom, dne 15. februarja, prične voziti dnevno redno na prosti Ljubljana—Kočevje potniški vlak št. 9317, ki odhaja iz Ljubljane ob 16. uri in pride v Kočevje ob 18. uri 29 min. zato pa izostane od tega dne dnevno redno vlak 9315, ki je odhajal iz Ljubljane ob 14. uri 10 min. in prihajal v Kočevje ob 16. uri 45 min.

Nova številka »Umetnosti«

Izšla je nova trojna številka »Umetnosti« št. 4.—6. za leto 1942/1943, ki prinaša na vodnem mestu kot posebno prilogo izvorni lesorez Božidarja Jaka na Gradnikov tekst »Kmet govori Bogu«. S članki so zastopani France Stelč z razpravo o slikarju Janezu Ljubljanskem, najpomembnejšem umetniku slovenskega poznogotičnega slikarstva. Avtorjeva izvajanja krasi deset izbranih reprodukcij Janezovih del. Franjo Šijanec je prispeval članek o portretni umetnosti enega najpomembnejših mladih slovenskih sodobnih kiparjev, Zdenka Kalina, s petimi značilnimi reprodukcijami portretov, med njimi portreta Otona Zupančiča in Alojza Gradnika. V prevodu M. He Malesa je objavljen članek Bedriha Vanička; Cari in skrivnosti v slikarstvu, ki bo zanimal tako upodabljaljočega umetnika, kot tudi ljubitelja umetnosti. Krajši članek je posvečen stropdesetletnici rojstva Matevža Langusa, dočim je Boril Orel prispeval tehen doprinos o slovenski božji poti in izvornih njene ljudske umetnosti s 6 izbranimi ilustracijami votivnih podob. Ob zaključku revije pa so nanižane pestre novice iz umetniškega sveta.

Revija je tudi to pot bogato ilustrirana in so zastopani poleg zgoraj omenjenih Karel Putrih, Nikolaj Omerša, Stane Kregar, Matevž Langus, Tine Gorjup, Carlo Carrà in več podob iz sodobnih francoskih razstav.

Posebno vrednost daje reviji tudi literarna priloga »Živa njiva«, ki prinaša izvršne pesnitve Cvetka Golarja, Leopolda Staneka, Ivota Peruzzijs in Vere Remšcarje. Zaključujejo jo afORIZMI raznih avtorjev.

Tisk in oprema nove številke sta odlični. Uredništvo obenem napoveduje, da bo prihodnja številka posvečena predvsem delu nedavno umrlega slikarja Ivana Vavpotiča.

Revija se naroča pri upravi, Ljubljana, Pod turnom 5, in velja letno 80 lir.

Sindikato delojemalcev gostinske stroke in trgovinski oddelček P. D. Z. javljata, da se bodo prijave uslužbenec gostinske stroke zaradi dodatne živilske nakaznice 100 g dnevno sprejemale samo še do četrtka, dne 18. februarja 1943 med uradnimi urami od 8 do 12 in od 15 do 18, Miklošičeva cesta št. 22, I. nad.

Sekvester Poštne hranilnice v Ljubljani objavlja, da morajo vsi prebivalci Ljubljanske pokrajine, ki so lastniki kakega čekovnega računa pri bivši Poštni hranilnici v Beogradu ali kateri njeni podružnici, v roku dveh mesecev od datuma te objave pisмено prijaviti svojo terjatev Poštni hranilnici v Ljubljani potom občine, v kateri bivaajo (ali imajo sedež), ki mora na sami prijavi potrditi navedbo predlagateljevega domicila (sedeža). — Sekvester Bullo.

DARMOL
Il miglior assattivo
najboljše odvajalno sredstvo

šimi lastnostmi. Vendar je Champagny (Talleyrandov naslednik v zunanem ministertvu) brž odgovoril v Rim, da ne sprejme Litta, ampak namesto njega določa francoskega kardinala Bayanna.

To je seveda nekaj docela novega v zgodovini državnštva: vladar (v tem primeru Napoleon) je sam določil pooblaščenega predstavnika drugega vladarja brez njegovega dovoljenja; in vrh tega je cesar za papeškega pooblaščenega odposlanca določil svojega podložnika.

Papež je ugodil tudi tej nemogoči zahtevi, kakor je zmerom ustregel, kadar ni šlo za verska načela. S tako popustljivostjo je mislil pomiriti cesarja, toda kako se je motil! V najlepši odgovor je Napoleon zaukazal knezu Evgenju zasedati še papeška mesta Urbino, Macerato, Fermo in Spoleto, odredil je tudi, naj francoske vojske, ki so v papeški državi, vzdržuje, oblači in plačuje Sveta stolica, češ da si tako veliko prihrani! Ko pa je kardinal Rivarola, upravnik Macerata, ugovarjal zoper zasedbo mesta, so ga prijeli in ujetega odgnali v Pesaro. Nadalje moramo omeniti, da se Napoleonu na nekaj papeževih pisem sploh ni zdelo vredno odgovarjati, kakor papež sam toži cesarju v svojem pismu dne 11. septembra.

Kljub vsemu zatiranju, nasilju in poniževanju je papež še nadalje popuščal. Da bi za vsako ceno preprečil dokončni prelom z Napoleonom, se je uklonil njegovemu silnemu pritiskanju in sklenil prelomiti zvezo z Anglijo. Toda komaj je Bayanne sporočil ta sklep francoskemu zunanjemu ministru, je ta že izjavil, da cesarju to ne zadostuje, ampak da hoče, naj bi se papež zvezel z njim zoper vse njegove sovražnike ter združil svoje kopne in pomorske sile s cesarjevimi. Nadalje se mora papež obvezati, da bo prepustil francoskim oddelkom pristanišča Ostio, Civitavecchio in Jakin ter mislil na preiskavo tih tisocev francoskih vojakov, ki so nastanjeni v Jakinu. Priznati mora Giuseppeja Napoleona za neapelskega kralja ter se odpovedati vsaki zahtevi ali ugovoru, ki bi nasprotoval pravicam, dostojanstvu in vladanju neapelskega kralja. Priznati mora tudi vse ustanove in spremembe, ki jih je Napoleon dosegel s svojimi povelji v Nemčiji in Italiji. Imenovati mora toliko francoskih kardinalov, da bo z njimi sestavil tretjino svetega zbora. Nazadnje so Bayannu sporočili, da se bodo tem zahtevam pridružile še druge. Če v štiri in dvajsetih urah ne bo zagotovil v papeževem imenu, da bodo vsem tem pogojem ugodili.

ČAROVNIČINA

TOMAŽIČ-BERANEK

84.

Visok morski val je materino škaflo prinesel do čolna in jo dvignil, tako da jo je njena hči z lahkoto ujela ter jo položila v čoln.

»Ne vem sicer, kaj je v njej kot darilo za mojo doto; a najsi bo že kakršna koli, hvala ti zanj!« je hčerka zaklicala proti obali, kjer je njena mati prikimala, se obrnila ter odvihrala proti domu.

»Končno sva rešena in na varnem!« je deklica veselo vzkliknila dečku.

Še z večjim veseljem sta veslala, saj ju je čoln nosil proti njegovemu domu.

85.

Ko je njun čoln pristal ob drugi obali, ga je dečko privezal ter iz njega prenesel materino škaflo na suho zemljo, sedel na obrežno skalo in gledal čarovničino hči.

Ona pa se je ob drugi obali skopala in pri priči izgubila vso čarovniško moč; postala je prava, dobra in ljubezniva deklica.

Ko je lepo okopana stopila na suho, je radovedno odprla materino škaflo; v njej so bile tri prelepe obleke. Oblekla je prvo, ki je bila modra kot nočno nebo v lunini svetlobi.

I. juniorski table-teniški turnir za prvenstvo Ljubljane

Preteklo soboto in včerajšnje nedeljo je bil v priredbi SK Mladice turnir v namiznem tenisu za gornji naslov. Udeležba je bila s strani ljubljanskih klubov zelo zadovoljiva. Hermes je nastopil s tremi moštvoma, 8 posamezniki in 4 dvojicami; Korotan z 2 moštvoma, 7 posamezniki in 2 dvojicami. Prireditelj je imel 4 nastopajoča moštva, 11 posameznikov in 4 dvojice.

Tako je bilo 9 moštev, 26 posameznikov in 10 dvojic.

Turnir se je pričel točno ob napovedanem času in je brezhibno potekal. Prireditelj je svojo nalogo izvedel tako, da ne bi mogel tudi najbolj kritičen opazovalec nič oporekati. Soški so bili na mestu in tudi tu ni bilo nikakih nesporazumov. Na tem turnirju smo zopet opazili, da je prireditelj tudi veliko na športnem obnašanju nastopajočih. Tako so se igralci pred pričetkom in po končani igri priskočno rokovali in s tem nasprotniku priznali premoč brez vseh morebitnih kletvic, kar se tako često pripeti na tekmovanjih. Igralci so bili ločeni od občinstva in tako neovirano igrali, kar do zdaj še nismo opazili. Izidi posameznih disciplin so naslednji:

Moštva:

1. Korotan (Potočnik, Strojnik), ki je premagal Mladiko I. (Mlakar, Meden) s 3:0;
2. Mladika I. z zmago nad Hermesom (Gregel, Tušar) z 3:0;
3. Hermes II. (Zavašnik I., Šircelj) z zmago nad Mladiko II. (Klun, Ivanc) 3:1;
4. Hermes I. z zmago nad Hermesom III. 3:1.

Posamezniki:

V četrtfinalu so se plasirali Strojnik S. z zmago nad Košakom (ML) 2:0, Mlakar (ML) z zmago nad Jankovičem (K) 2:0, Dolar (K) z zmago nad Tušarjem (H) 2:0; Ivanc (ML) proti Medenu (ML) z 2:1.

1. Strojnik S. (K), 2. Mlakar M. (ML), 3. Dolar (K), 4. Ivanc (ML).

Podrobni rezultati posameznikov:

Strojnik S.: Mlakar M 24:22, 21:16, Strojnik S.: Ivanc 15:21, 21:11, 21:18, Strojnik S.: Dolar 21:16, 21:17, Mlakar: Dolar 17:21, 22:20, 21:14, Mlakar: Ivanc 21:14, 6:21, 21:14, Dolar: Ivanc 13:21, 21:16, 21:13.

Dvojice:

V finale sta se plasirala para Potočnik - Jankovič (K) z zmago nad parom Gregel - Tušar (H) 2:1 in Meden - Mlakar (M) z zmago nad parom Strojnik - Dolar 2:1. Finale sta odigrala

para Meden - Mlakar in Potočnik - Jankovič. Zmagala sta Potočnik - Jankovič z 2:0 (21:10, 21:17).

Prvoplasirani so prejeli krasne diplome, ki so bile umetniško narejene. Razen diplom pa so dobili tudi lepa praktična darila. Nagrajeni so bili štirje posamezniki, dve moštvi in dve dvojici. Turnir se je zaključil že ob 4 popoldne.

Livorno spet v vodstvu

Livorno in Torino zmagala, Ambrosiana poražena — Polovičen uspeh Milana in Fiorentine

Včerajšnje 20. kolo državnega nogometnega prvenstva je bilo kaj zanimivo; na sporedu so bile hude borbe in tudi presenečenja niso izostala. Posebno veliko je bilo zanimanje za vodečo enajstorico, saj je zadnje tedne prav pri vrhu veliko preziranje za prvo mesto in naslednja Večino spet je bilo zanimivo, kako se bodo odrezali Livorno in Ambrosiana ter Juventus. Livorno in Ambrosiana sta imela težko nalogo; prvi je moral v prestolnico, kjer je imel nasproti Lazio. Livorno je imel dan in je zmagal, čeprav samo z golom razlike. Dobil pa je spet obe točki, ki sta mu pomagali na noge in na prvo mesto v prvenstveni tabelici. Livornin najhujši sotekmec v borbi za točko: Ambrosiana pa je včeraj odpovedala in ji je domača enajstorica Bologne natresla tri gole, sam pa so dali le enega. Z izgubljeno tekmo sedi Ambrosiana zdaj na tretjem mestu za Livornom in Torinom. — Torino je imel včeraj tudi den, saj je državnega prvaka Romo globoko odpravil kar s štirimi goli. — Vicenza se tudi sredi Milana ni dala ugnati. Dosegla je neodločen rezultat, kar je za zadnjega v tabeli gotovo častno. Polovičen uspeh pa ji kljub vsemu ni nič pomagal, da ni ostala še za teden dni na zadnjem mestu v tabelici. — Tudi za Venezio smemo reči, da je bila srečna, ko je pred Juventusom, ki je dal prav dobro partijo, in končno Triestina. Morala je na dolgo pot v Bari, kjer so tla tudi vroča. Tekmo je izgubila. Škoda.

Podrobni rezultati:

Milano — Milano : Vicenza 1:1.
Venezia — Venezia : Fiorentina 2:2.

Torino — Torino : Roma 4:0.
Genova — Genova : Liguria 2:1.
Bergamo — Juventus : Atalanta 2:0.
Roma — Livorno : Lazio 1:0.
Bologna — Bologna : Ambrosiana 3:1.
Bari — Bari : Triestina 1:0.

Vrstni red: Livorno 29, Torino, Ambrosiana 27, Juventus 26, Bologna 23, Genova 22, Fiorentina 21, Milano, Atalanta 20, Lazio 19, Roma, Triestina, Bari 16, Liguria 13, Venezia 12, Vicenza 11.

Pro Patria in Spezia spet prijateljsko na vrhu tabele

Tudi v B razredu je bilo največje zanimanje za vodečo. Že nekaj tednov sta Pro Patria in Spezia v tesni družini na vrhu tabele. Druga drugi ne zaupata in še najboljše se počutita, če sta blizu skupaj. Pri njima je tako, da obe izgubita, obe dobita ali pa obe igrata neodločeno. In neodločeno sta igrali tudi včeraj. Pro Patria je igrala doma z Modeno 0:0, prav tako pa je Spezia na tujem — v Savoni, dosegla remis. In tako spet vodita skupaj na tabeli s 26 točkami. — Padova je izgubila v Cremoni. Škoda zanj. — Udinese se je pa postavil z največjim rezultatom včerajšnjega dne. Z 9:0 je odpravil enajstorico Mater iz Rima. — Novara je zmagala doma proti Alessandriji; Pisa pa je odpravila Brescia. — Tudi Siena si je pisala obe točki v tekmi s Fanullo. — Tudi v Palermu bi morala biti tekma med domačo enajstorico in Napolijem, pa je bila odpovedana.

Rezultati:

Novara — Novara : Alessandria 1:0.
Busta Arsizio — Pro Patria : Modena 0:0.
Pisa — Pisa : Brescia 2:0.
Pescara — Pescara : Anconitana 2:2.
Savona — Savona : Spezia 1:1.
Cremona — Cremonese : Padova 1:0.
Udine — Udinese : Mater 9:0.
Siena — Siena : Fanulla 2:1.
Palermo — Palermo Juve : Napoli Tekma odpovedana.

Red po točkah: Spezia, Pro Patria 26, Modona, Pisa 25, Napoli 24, Padova 22, Brescia 21, Fanulla, Cremonese 20, Udinese, Novara 19, Pescara, Anconitana 18, Alessandria 16, Palermo Juve 14, Siena, Mater 13.

»SLOVENCEVA KNJIŽNICA«

se naroča, plačuje ali tudi kupi posamezne knjige na Vrhniki na Podlpski cesti 9.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

9.

Mož, ki je doživel brodolom

John Bennett je že rano zjutraj delal na svojem vrtu, ko je prišel Elk ter mu dejal da mora z njim govoriti v zelo važni zadevi.

»V stanovanju lorda Farnleya je bilo vlomljeno v noči od sobote na nedeljo, med polnočjo in tretjo uro. V safe je bilo vlomljeno in važni dokumenti so izginiti. Vprašam vas, ali mi morete povedati, kje ste bili omenjenega dne ponoči?«

Bennett je uprl svoj pogled v detektivove oči.

»Prišel sem iz mesta. Ob dveh po polnoči sem še govoril z nekim policistom v Dorkingu. O polnoči sem bil v Kingsbridgeu, kjer sem tudi razpravljal s policistom. Policist v Dorkingu je amaterski fotograf kot jaz.«

Elk je premišljeval.

»Moj avto je tukaj in mislim, da bo pač najboljša, če se skupaj odpeljeva k omenjima stražnikoma, da se prepričam o tem, kar ste povedali.«

V njegovo največje presenečenje je Bennett na ta predlog brez obotavljanja pristal.

V Dorkingu sta naletela takoj na

omenjenega policista. Pravkar je nameraval oditi domov.

»Da, da, gospod inspektor, spominjam se točno, da sem govoril z gospodom Bennettom. Razpravljala sva o fotografiranju živali.«

»Ali se točno spominjate, ob kateri uri je to bilo?«

»Čisto natančno! Ob dveh po polnoči me navedno kontrolira obhodni narednik, in prišel je k meni, ko sva z Bennettom ravno razpravljala.«

Tudi obhodni narednik, ki ga je Elk zbudil iz globokega spanja, je potrdil to izjavo. Uspeh povpraševanja v Kingsbridgeu je bil isti. Povsod so se Bennettove trditve izkazale za pravilne in resnične. Elk je dejal šoferju, naj odpelje z avtom nazaj v Horsham.

»Oprostite mi, gospod Bennett, da sem vas nadlegoval s to stvarjo,« je rekel. »Saj dobro poznate moje dolžnost in upam, da mi ne zamerite, da sem se moral o vaših trditvah sam osebno prepričati, če odgovarjajo resnici.«

»Nikakor se ne priložujem,« je odgovoril Bennett zlovoljno. »Kajti služba je služba. Mislim pa, da imam pravico, izvedeti, kako ste vprav mene izmed tolike množice ljudi osumili tega zločina?«

19

Elk je potrkal na šoferjevo šipo in avto je obstal.

»Pojdiva za ulico naprej, kajti hode lažje govorim,« je rekel.

Izstopila sta iz voza ter naredila nekaj korakov, ne da bi spregovorila besedo.

»Bennett, sumimo vas iz dveh razlogov. Prvi je, da ste zelo zagonetni. Nihče ne ve, kaj delate, s čim se preživljate in kaj je vaš poklic. Nimate nobene zaposlitve in v čudnih predsedkih izginate iz svojega stanovanja.«

Nihče ne ve, kje ste, kadar zginete zdoma. Če bi bili mlajši, bi sumili, da živite dvojno življenje. Toda vi gotovo niste eden take vrste. Drugi razlog pa je naslednji: kadar koli vi takole izginate, se istočasno zgodi kak zločin večjega obsega. Kar se mene tiče, sem čisto prepričan, da so to zločinstva žabarjev. Zdaj vam bom razložil mojo teorijo. Zabarji so po mojem mnenju ljudje z nizko izobrazbo; ljudje, ki prihajajo iz najnižjih ljudskih plasti. Toda glavni vodja te bratovščine vam je za brihtna glavica. Ta duševno vodi vse akcije posameznih žabarjev in izdeluje potrebne načrte. K tej bratovščini pa ne spadajo, vsaj tako se mi zdi, tisti nepridipravi, ki žive od vlomov in manjših prevar. Taki namreč naredijo načrte za kak vlom, ki ga izvrše, razdele plen med seboj, če jih seveda ne prime že takoj po vlomu roka pravice, se potem zabavajo in po kavarnah z dekletki zapravljajo denar in vse, kar so naropali. Ko pa v žepu

ni več niti božjaka, se spravijo na nov vlom in tako živijo od dneva do dneva. Nasprotno pa so pri tej organizaciji, na katero jaz mislim, udeleženi ljudje, ki imajo stalno zaposlitev pri kakšni ustanovi ter morda celo kaj predstavljajo v javnem življenju. In prav ti vodijo vse to gibanja, ki je na ta način seveda javnemu redu in varnosti državljanov še bolj nevarno.«

»In vi mislite, da bi bil jaz eden izmed teh tako imenovanih duševnih vodij tega pokreta?« je vprašal Bennett.

»Tega ravno nisem menil. Vlom v hišo lorda Farnleya je bil izvršen izredno mojstrsko. Delo je izvršil poseben vlomilek strokovnjak. Sliši vlomom, ki jih je prirerjal Saul Morris.«

Elkove ostre oči so predirljivo zrlje v Bennettovo obraz, da bi odkrile kak trepet na licih. Ampak Bennettovo lice je ostalo mirno kot na kipu.

»Spominjam se Saula Morrisa,« je rekel Bennett počasi. »Nikoli ga nisem videl, slišal pa sem že mnogo o njem. Ali mi je bil morda podoben?«

»Če ste že slišali mnogo o njem, boste gotovo vedeli, da se ni policiji nikoli posrečilo, da bi ga ujela in tako nimamo nobenih njegovih slik, da bi ga spoznali. Videli so ga le nekateri člani njegove bande in o teh tudi ne vemo mnogo.«

Nastopil je molk. Na poti k avtomobilu je Bennett prvi spregovoril.

»Nič vam ne morem zameriti. Vaš postopek je popolnoma korekten in v skladu s predpisi. Priznati pa moram, da se res sumljivo obnašam. Imam pa tehten razlog za to, ki vam ga pa ne morem povedati. Kar se vlomov tiče, vam lahko zagotovim, da o njih nimam niti najmanjšega pojma. To bi seveda rekel tako ali tako, tudi če bi o tem kaj vedel. Prosim vas le, da moji hčerki današnjega najinega razgovora ne omenite, ker — no, saj vam tega ni treba še posebej razlagati, kajne?«

Ela je stala na pragu vrtnih vrat, ko sta se pripeljala z avtom in pri pogledu na Elka se ji je lice zresnilo. Elk je instinktivno začutil, da je misel na brata in težave, v katere je začel, povzročila v njej strah in bojazen.

»Gospod Elk je prišel sem, da zastavi nekaj vprašanj, ki se tičejo napada na gospoda Gordona,« je rekel oče kratko.

Elk si je pri teh besedah mislil, da možakar ni v lažeh ravno najboljši strokovnjak.

Kakor hitro sta bila sama, ga je Ela vprašala: »Ali ni morda kaj v redu, gospod Elk?«

»Vse je popolnoma v redu, gospodična! Prišel sem semkaj le zaradi tega, da si osvežim malo spomin, ki mi že počasi peša. Posebno slab spomin pa imam za letne čase. Edino nekaj sem trdno obdržal v spominu, in to je letnica Kristusovega rojstva. Ali je vaš brat v mestu?«

Ljubljana

Koledar

Ponedeljek, 15. februarja: Favstin, mučenec; Jovita, mučenica; Gregorija, devica; Jordan, opat.

Obvestila

Lekarne. Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5, dr. Deu-Klanjšček, Gosposvet-ska cesta 4 in mr. Bohinc, ded., Cesta 29. okt. '31.

† Umrl je 14. t. m. ob pol 5 zj. Martin Humek, višji sadj. nadzornik v p. Pogreb bo v torek ob 3 pop. iz kapele sv. Andreja.

† V Sv. Jurju pri Litiji je umrl 27. jan. 1943 72 letni, dobro poznani posestnik Polde Simončič p. d. Dobrave. Raini je bil ugleden posestnik, zlasti pa znan kot odlični živinorejec. N. v m. p. l.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Ponedeljek, 15. februarja: Zaprt.

Opera:

Ponedeljek, 15. februarja: Zaprt.
Torek, 16. februarja, ob 17: »Beg iz seraja«. Red B.
Sreda, 17. februarja, ob 17: »Sestra Angelkac — 7. simfonija. Red Sreda.

Pred športnim jubilejem v Celju

Celjski dopisnik mariborskega lista g. Paidaschi Edo priobčuje v zadnji številki spominski članek o športnem življenju v Celju. Celjski športniki bodo namreč kmalu praznovali polstoletnico športnega udejstvovanja. Dopisnik piše med drugim naslednje: Športni klub »L.utsche Eiche« in Deutsch-akademischer Sportverein sta bila prva kluba v Celju, ki sta gojila šport v polni besedi. Iz obeh klubov je nastal l. 1906. Atletski športni klub (Athletik-Sportklub), ki je v nemškem živju mesta igral veliko vlogo. L. 1930 je bil ustanovljen Smučarski klub. Bil je zlasti mladinsko društvo in izhodišče vsega nacionalnega dela, ki se lahko izpelje samo potom športa. Po osvoboditvi Spodnje Štajerske je imel tudi nemški šport izpeljati svoje naloge. Ta je obstojala v združitvi in pridobitvah vseh dela in gradbe voljnih moči za sodelovanje. S podporo okrožnega vodja Dorfmeistra se je posrečilo, da ima Celje krasno športno igrišče. Pod smotrenim načrtom in vodstvom športne skupnosti in Celju lahko beležijo posamezni športni odseki v preteklem letu zelo velike uspehe, pri čemer je stal nogomet med prvimi. Odigranih je bilo 31 nogometnih tekem, od tega 12 mojstrskih (prvenstv.) in tekma za Tschammerjev pokal. Vse tekme so bile izvedene 77:55 za Celje. Pri zaključku prvega dela Okrožnega prvenstva 1942-43 si je moštvo osvojilo peto mesto. Pri okrožnih pokalnih tekmah je moralo drugo moštvo zmagati in pokal okrožnega vodje prepustiti gibčnejšim in boljšim športnim tovarišem iz Andenburga. Omenbe vredno so zmage proti graškemu športklubu z 9:2, proti graškemu SK Atletiku z 8:1 in proti Letalskemu športnemu klubu v Zagrebu, ki je bil v Celju prvič premagan s 5:4.

Plavalni športni klub, ki je bil šele v lanskem septembru uveden v športno skupnost v Celju, lahko z veseljem gleda na svojo preteklost. Na prvi plavalni prireditvi v Celju so sodelovali plavalci in plavalke iz Gradca, Maribora, Trbovelj in Celja. Ta prireditelj je bila v Rimskih toplicah ter je imela značaj izbire najboljših plavalcev na Štajerskem. V moški skupini so Celjani dosegli dve prvi, dve drugi in eno tretje mesto. V tekmovanju za stavo Spodnje Štajerske proti Stari Štajerski v Mariboru je zmagala spodnještajerska ekipa s 40 proti 38 točkami. Povratna tekma, štirinajst dni kasneje, 27. septembra je bila brez mariborskih plavalcev. Tudi pri tej tekmi so se Celjani odrezali.

Tudi v lahkootletski, telovadni, smučarski panogi ter v namiznem tenisu se celjski športniki povsod dobro uveljavljajo in nastopajo s precejšnjo sigurnostjo. S ponosom lahko gledajo celjski športniki na preteklost, s samozavestjo v bodočnost.

40 ur dramatičnega boja v Sredozemlju

Kako je ranjena torpedovka »Lince« zaradi poguma svoje posadke ušla iz Tripolisa v domovino

Operacijsko področje, 15. febr. s. Med nekimi sovražnim letalskim bombardiranjem pristanišča v Tripolisu — pravi posebno poročilo dopisnika agencije Stefani — je bila torpedovka »Lince« hudo poškodovana. Ko so jo za silo popravili, so jo skušali odvleči v Italijo, kar pa ni uspelo. Ladja bi lahko plula samo po mirnem morju in z majhno brzino. Ko je bilo sklenjeno, da se vojska umakne iz Tripolisa, je poveljnik odredil, naj ladjo na mestu potope. Dne 18. januarja so pričeli izkrcevati posadko in uničevati tajne listine. Tedaj je drug častnik, ki je poveljeval ladji, ker je poveljnik padel, zbral okoli sebe posadko in ji obrazložil svojo namero, da spravi ladjo za vsako ceno v domovino. Povedal je, kakšne nevarnosti in težave so s tem v zvezi, in je hotel, da mu pri tem pomagajo samo prostovoljci, toda vsi člani posadke so javili, da mu hočejo pomagati. Častniki posadke, ki so bili zelo potrjeni, ker bi morali zapustiti svojo ladjo, so sprejeli poveljnikovo predlog z največjim navdušenjem in so soglasno izjavili, da so pripravljeni premagati vse težave in deliti svojo usodo z usodo ladje. Poveljnik je odšel v poveljništvu, kjer je zaprosil dovoljenje za odhod. Admirala je presenetil sklep in je dovolil poskus.

Tako je ranjena torpedovka odrinila na morje svoji usodi nasproti. Ladja je bila obožena samo z enim topom in z nekaj strojnimi, bila je brez torpedov in brez podmorni-

skih bomb, nejni motorji pa so zelo slabo delovali. Morje je bilo vse prej kakor mirno. Torpedovka je odrinila zvečer 18. januarja po hudem letalskem bombardiranju v megleno noč. Ušla je spretno sovražnikovi budnosti. Sovražna letala so letala nad njo, a je niso opazila, zvečer 19. januarja pa je pristala v pristanišču Sfaksa.

Morje se je precej pomirilo in poveljnik ni hotel izgubljati časa, ker so mu javili, da so izven luke sovražne ladje. Ob zori 20. januarja je spet odplul. Sovražno letalo »Bristol Blenheim« je takoj napadlo ladjo, ki je plula zelo počasi. Strojnice na ladji so dobro delale in letalo, ki je bilo večkrat zadeto, je moralo opustiti napad in se obrniti. Za njim je bilo videti dolg pramen dima. Popoldne je bila torpedovka priča brezuspešnega napada sovražne podmornice na majhen parnik. Ker ni imel drugega orožja na razpolago kakor prednji del svoje ladje, je poveljnik odredil, naj ladja sama prepreči z zaletom v sovražno ednico napad, stroji ladje pa so odpovedali. Podmornica se je oddaljila, ladja pa je nadaljevala pot in priplula ponoči 20. januarja v Suso, zvečer 21. januarja pa v neko italijansko pristanišče.

Častniki in posadka je v 40 dramatičnih urah plovbe premagala ob popolnem prezirni nevarnosti s svojo voljo in vse ovire. Italiji je bila s tem ohranjena ladja, ki bo lahko še dobro služila.

Bolgarija — dežela joghurta

Pravijo, da Bolgari vprav zato dosežejo tako visoko starost, ker pojedjo toliko kislega mleka

Bolgarija velja po vsem svetu za klasično deželo kislega mleka, ki ga poznamo pod imenom joghurt. Pa tudi drugi mlečni izdelki; zavzemajo v bolgarskem gospodarstvu častno mesto. V Bolgariji namolzejo letno celih

620 milijonov litrov mleka

in da razveselimo statistikarje — piše sofijski poročevalec — naj povemo, da je to točno 103 litre na vsakega človeka. Značilno za bolgarske razmere pa je, da od omenjenih 620 milijonov litrov mleka, kolikor ga približno namolzejo vsako leto, odpade na krave le 260 milijonov litrov, 215 milijonov litrov je ovčjega in 90 milijonov litrov mleka od bivolo: krave — kar je bolgarska posebnost — ter kakšnih 50 milijonov litrov kozjega mleka.

Sir in maslo

Kjer je mleko, tam je tudi sir. V Bolgariji izdelujejo sir skoraj izključno iz ovčjega mleka. Štiri petine tega sira je belega, kakršnega običajno jedo navadni ljudje v Bolgariji, in le ena petina odpade na trši, v Bolgariji tudi običajni sir, ki ga imenujejo »kaskavale«. Drugih vrst sira v Bolgariji sploh ni. Poleg tega pojedjo v Bolgariji vsako leto približno 600.000 kilogramov ovčjega surovega masla. To je izdelek, ki ga drugod v Evropi sploh ne poznamo. Vsak Bolgar — kmet, delavec ali uradnik — porabi na leto povprečno po 91,5 kg sira in glede tega med omenjenimi sloji ni velike razlike.

Cisto drugačna pa je slika glede porabe surovega masla. Dočim namreč uradnik, torej mestni človek, poje na leto 1,6 kg surovega masla, porabi delavec približno tretjino tega, količina surovega masla, ki ga poje kmet vsako leto, pa je tako neznatna, da pri statistiki sploh ne pride v poštev. Napačno pa bi bilo pripiso-

vati ta pojav ubožstvu kmečkemu prebivalstvu. Treba je pomisliti na to, da tudi v Nemčiji uživanje surovega masla ni nekaj takšnega, kar bi bilo samo po sebi razumljivo.

Od kdaj izraz, da ima človek »maslo na glavi«

Do petnajstega stoletja so surovo maslo uporabljali samo za mazanje ran ali kot lepoto sredstvo. Mazali so ga torej do tedaj samo na kožo, nikdar pa ne na kruh. Našli pa so se kmalu tudi sladokusci, ki so začeli uporabljati surovo maslo kot hranivo, čeprav je marsikak deželni knez to »zlorabo« skušal s silo zatreti. V nemškem jeziku se je ohranil spomin na tiste čase, ko so s surovim maslom mazali rane in otekle, torej na tiste čase, ko je vsak smel »meti maslo na glavo«.

Tudi na Balkanu se je le počasi udomačila navada, uživati surovo maslo in zgodovina bo morala ugotoviti — čeprav se to slisi kot veliko protislovje, da so se šele z uvedbo nakaznic za surovo maslo v Bolgariji navadili na to živilo. Kdor na podlagi takšne nakaznice dobi pravico do surovega masla, mu je pač vseeno, ali je prej kdaj užival maslo ali ne. Misli že, da ne sme zamuditi prilike, in si gre maslo brž kupiti.

Kislo mleko podaljšuje življenje

V bistvu pa je Bolgarija tudi še danes ostala dežela joghurta. V Sofiji ali v Plovdivu niso redki prizori, ko družinski poglavar hiti po ulici s skodelico kislega mleka in ga nese domov. Pravijo, da Bolgari vprav zato dosežejo po navadi tako visoko starost, ker tako pridno uživajo joghurt. Torej je Bolgarija vprav zato dežela stoletnikov, ker je tudi dežela kislega mleka!

Poleg »črne vdove« najnevarnejši pajk

Na neki farmi v Agnoli je bil sredi lanskega novembra umorjen portugalski veleposlanik Carlos Laquella. Njegov morilec pa ni bil človek, temveč neka žival, ptiču podobni pajek, ki velja poleg takomimenoanega pajka »črna vdova« za najnevarnejšega.

Laquella je ves utrujen od dnevnega dela nekega dne zaspal pri mizi. Eden njegovih uslužbencev je nenadoma vstopil v mali prostor, da svojega gospodarja nekaj povpraša. Ko je stopil v sobo, je na mah onemel in ni mogel spregovoriti niti besede. Na mizi, nekaj metrov pred spečim gospodarjem, je čisto mirno čepel velik poraščeni pajek in nepremično buljal vanj. Služabnik je kar zatrepetal ob pomisleku, da bi se utegnil njegov gospodar pre-

buditi in s tem pajka tako razburiti, da bi moža napadel. Služabnik se je zavedal nevarnosti in je skušal pokončati žival še preden bi se njegov gospodar prebudil. Kaj če bi vrgl prt na žival, si je mislil, in tako rešil gospodarja pred smrtonovarnim pajkovim naskokom.

A bilo je prepozno. V trenutku, ko je služabnik zagrabil prt in se hotel približati živali, se je gospodar že prebudil, pomencal oči in stegnil roke. Še predno pa je mogel odbiti čepečega napadalca, je ta že skočil nanj in ga ugriznil v vrat. Služabnik, ki je videl vse to, je začel na glas kričati in klicati na pomoč. Brž so prihiteli domačini in pobili morilca, ki je pri svoji obrambi skakal iz enega kota v

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

235.
Ligija je veselo poslušala Vinicijeve besede, ki so jo tako prevzele, da se je nenadno sklonila in mu poljubila roko, rekoč:
»Tvoje ognjišče je tudi moje.«

Takoj nato jo je obliha rdečica, zakaj rekla je besede, ki jih je po rimskem običaju smela samo nevesta. Pobesila je glavo in se bala, da ji bodo šteli kaj v zlo. Toda na Vinicijevem obrazu se je kazalo samo brezmejno oboževanje

236
Od zunaj se je zdaj oglašilo oddaljeno pobesnelo kričanje. V hišo je ves prestrašen planil kamnar in povedal, da se je v mestu začelo pobijanje. Sužnji in borilci so začeli napadati ljudi in moriti. Vinicij je zdaj začel rotiti Petra, naj s svojimi najzvestejšimi odrine v Sicilijo na varno. Cesar bi utegnil zapovedati splošen pokolj rimskega prebivalstva. Toda Peter je zmajal z glavo in dejal:
»Kristus mi je na jezeru dvakrat rekel: Pasji moje cvete! On nas v viharju ni zapustil. Kako naj bi zbežal jaz od tistih, ki mi jih je zapovedal varovati?«

drugi. Gospodarju pa ni bilo pomoči. Pajk ga je ugriznil v glavno žilo in zaradi zastrupitve je moč še istega dne umrl.

Takšnji umori se dogajajo zelo redko. Nesrečnemu Portugalcu je bil torej njegov pošteket pogubonosni. V nasprotnem primeru pa ne bi pajek napadel njega, temveč on pajka, in tudi to bi bil boj na smrt in življenje.

Presenetljiva tekma v zbiranju starega papirja

Berlin, 13. febr. s. Nemški listi poročajo, kako so učenci nemških šol na presenetljiv način tekmovali pri zbiranju starega papirja. Do danes so zbrali vsako leto nič manj kakor

100.000 ton starega papirja vseh vrst. Tega papirja je toliko, da bi lahko z njim napolnili tovorni vlak, ki bi imel 10.000 vagonov ter bi se gel od Berlina do Leipziga.

Japonske podmornice so od srede januarja do 1. februarja letos potopile v bližini Avstralije 6 ladij s skupno 54.000 tonami.

DNB poroča, da so holandske oblasti v kolonijah Holandske Indije zelo slabo ravnale z interniranimi nemškimi državljani. Internirance so vkrcali na ladje, ki so jih poprej uporabljali za prevoz zločincev. Ena takih ladij je bila v boju tako težko poškodovana, da se je posadka ladje rešila v čolne in prepustila usodi 90 nemških državljanov, za katere ne vedo, kaj se je zgodilo z njimi.

IZVIRNI ROMAN

Zemlja je zadihala

V Clevelandu se je najprej obrnil na konzulat. Tam so mu uradno povedali, kakšni so tu običaji, da štiti samo dobro in pošteno, naj si čimprej poišče delo in kaj zasluži. Gledal jih je debelo. S tem, kar so mu povedali, ni mogel nikamor. Rad bi do svojih ljudi, do Slovencev. Končno se je vzdignil star uradnik in mu navsteval neko slovensko društvo v tej in tej ulici, kamor se je Boštjan tudi zatekel. Sprejeli so ga z odprtimi rokami in mu poiskali zaslonno delo. Zaslužil je toliko, da je lahko skromno živel. »Dokler si ne boš našel kaj drugega« so mu dejali v društvu. »Boljše nekaj ko nič. Kaj boš tratil svoj denar? Iskal je boljše službe, a ni imel uspeha.

Nekoč prileti njegov tovariš ves upehan domov. »Ti, delo imam zate! V rudniku. Dobro plačajo.«

In Boštjan je poizvedel kje, kako plačajo ter se je odločil, da pobara. Beseda ni konj! Dobil je dobro mesto. Sprva se je le težko privadil, doslej je bil navajen sonca, luči in dnevnega dela. Prvi dan je obupal. »Tega ne zdržim«, si je dejal. »Saj bom umrl v tej jami.« Naslednji dan je bilo bolje. Privadil se je teme in svetilke. Ko je šel zvečer od dela, je bil ves zmujen. Če bi delal na gruntu nepretrgoma mesec dni, bi ne bil tako utrjen. Pomislil je na Minko, stisnil zobe in pljunil v roke. »Moram!« mu je šlo skozi misli. »Če zmorejo drugi, ki so šibkejši od mene, čemu bi še jaz ne.« Pa se je le privadil. Svoj prosti čas je porabil za pisanje Minki. Vsak večer ji je napisal nekaj vrstic, in kadar se mu je zdelo, je odposlal v stari kraj. To mu je bilo najsvetejše opravilo. Kadar ni mogel misli stresti na papir, ker je bil preokoren kakor vsak preprost človek, se je jezil sam nad seboj. Le kaj si more Minka misliti, ko bere njegova pisma? No, vesela jih je prav gotovo.

Saj je vsak vesel pisma iz tujine. A njegova pisma so se mu zdela tako revna. Saj ni mogel povedati tega, kar bi rad. Na koncu vsakega pisanja se ji je opravičeval, ker tako slabo piše, Minka pa se je smejala njegovemu opravičevanju. Takoj, ko je odprla pismo, je vedno pogledala, če stoji na koncu »pa nikar ne zameri.« »Ti moj Boštjanek,« je vzdihnila, »kako dober fant si! Če bi le vedel, kako rada berem tvoja pisma!« In tudi ona je sedla in mu pisala...

Sprva je hranil sleherni drobci. Potrošil je samo, kaklikor je moral: za hrano, za stanovanje, društveno članarino in za morebitno popravilo čevljev in obleke. V salone ni zahajal, čeprav so ga tovariši vedno vabili, naj gre z njimi, da bo dal za sodeček piva. O, pa ni šel! Boštjan mora stiskati, če hoče kupiti grunt. Saj zato je pa sem prišel. Tako se je dolgo upiral. Neko soboto so ga le zvalili. Sicer se jim je navidezno upiral, a vseeno ni bil rad vsaj večer v njihovi družbi. Ze zato, ker so bili dobri z njim. Plačal jim je za pivo in tudi sam pil. Počasi mu je lezlo v glavo. Postajal je omočičen, prišel blebetati nerazumljive besede, jezil se mu je zapletal in prijetno se je smejal. Ugajalo mu je in nalival si je vedno znova. Ko je zmanjkalo pijače, je naročil spet in spet. Tako so pili dolgo v noč.

Naslednji dan je zaspal mašo. Prebudil se je opoldne in bil še vedno vrtoglav. Spomnil se je noči in sram ga je postalo pred samim seboj. Joj, če bi Minka vedela, da se je napil in napravil vsoto tedensko plačo! To bi se hudovala in še pogleda bi mu ne privoščila. Ne, nikdar več ne pojde! Ne, ne! Trdno je sklenil. Če bi šlo tako naprej, je prišel trezno računati, naj se za grunt in Minko obriše pod nosom. Njej pa o tem ni mislil poročati. Preveč žalosti bi ji nakopal s takim pisanjem. Predstavljal bi si vse huje, kot je bilo v resnici...

Drugo soboto se je skrtil in ni šel nikamor, tretjo pa se je zopet izkazal alabiča. Vsi trdni sklepi so splavali po pivu. Dopolvedoval si je, da gre samo v družbo, da ne bo pil. A ko je pokusil samo požirek, se mu je zahotelo pijače kot vernim dušam nebes. Naročil si je piva, ga v dušku spil in sklenil, da ne bo več. »Pa še enega, Boštjan!« so mu prigovarjali. »Ves teden si garal, čemu bi si ga ne privoščil še en vrček. Saj te ne bo vrgl. Močnejši si

od njega! In naročil je novega... Tisti večer je bil spet pijan. Naslednj osoboto tudi, pil je vso nedeljo, tako da je bil pri delu ves mačkast in ga je moral polir opozarjati naj dela... Včasih je zavel tudi med tednom, a takrat ni toliko pil, ker se je bal zmučenosti in polirja.

Minki že dolgo ni pisal. Kadar je pomislil nanjo, je zmajnil z roko in odpodil nadležne misli: češ, brigaš me. Šel je v salon in pil na zgubljeno ljubezen. Tudi misel na zemljo, na lastno gospodarstvo ga ni stregnila. Vidi vse skupaj! si je dejal in pljunil predse. Čutil se je svobodnega, svojega. Le kdo mu kaj more? denar ima, dobro zasluži, na ves svet se poživža... Fant, uživaj, dokler si mlad! Pusti babjico, naj si izbere drugega tepeca za zakonski jarem! O, to je dobro, da je daleč od nje, ker bi sicer silila vanj z nadležnimi vprašanji in z sprašujočimi očmi. Briga njega zemlja! Smejale se je, ko se je spomnil večera pred odhodom. To sem bil tepec, si je priznal, da sem šel med njive namesto da bi spal. In molil je. Danes se temu smeje. Saj ni Boga... to samo tako pravijo. Ali je bil takrat otročji, ko je veroval v vse to! Z odprtimi usti je požiral tehtantove pridige... ker je bil tepec! O, na vse to se sedaj poživža! Namesto v cerkev gre sedaj raje v salon, kjer mu pravijo »gospod Jernejec«, v cerkvi pa ne znajo drugega kot samo žugati s peklom in vicami...

Tako je premišljeval, kadar je bil prost. Tudi med delom so mu prišle take misli v vas, a se jih je skušal vselej otresti, ker bi ga motile pri delu. Na denar ni več gledal. Kupil si je kar se mu je zahotelo. Samo toliko je pazil, da je imel denar za dnevno uporabo, drugo je zapil in napravil. Domov se tako ni mislil nikdar več vrniti. Čemu pa? Doma ves teden garaš, pa ne dobiš plačila. Tam trepetiš pred sušo, dožem, točo in slabo letino, ker se bojiš, da bi bil lačen... tu pa si brez skrbi. Res, delaš in se pošteno potiš, a imaš delo zato mastno plačano. Tu nisi odvisen od Boga, temveč od samega sebe, od svoje moči in podjetnosti. Ne, domov ne pojde nikdar več. Kar križ naj napravijo nad njegovo vrnitvijo. Nekoč je mislil Minki celo o tem pisati, a ni utegnil, ker je moral v salon na važen tovariški sestanek. Pozneje pa je to misel opustil. Se bo še sama ohladila, kakor se je on, je bil trdno uverjen...